

Ett urval av presentationer från webinarie 2021-01-28,

Inspirationsfilm (6,4 minuter)

<https://www.youtube.com/watch?v=IKgtnmVR9eM&feature=youtu.be>

SamZons- projektet

Vad har vi uppnått och vilka
slutsatser har vi från projektet.

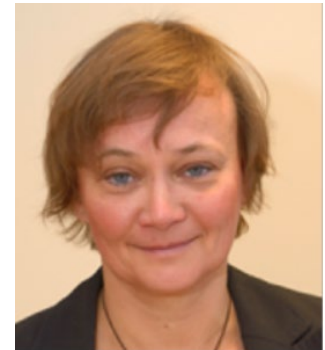
28 januari 2021

Webinarium

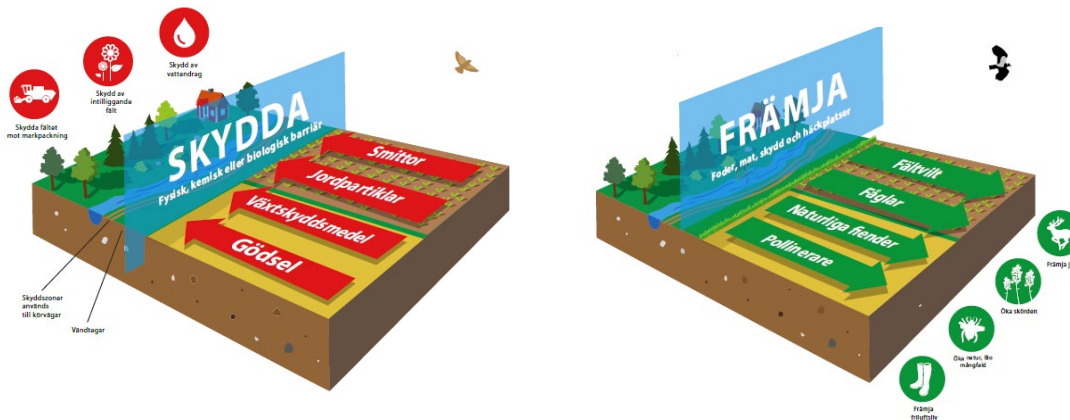
www.odlingibalans.com

Skydda och gynna – projektets metod och upplägg

SamZoner

Helena Elmquist
verksamhetsledare
Odling i Balans

SamZoner

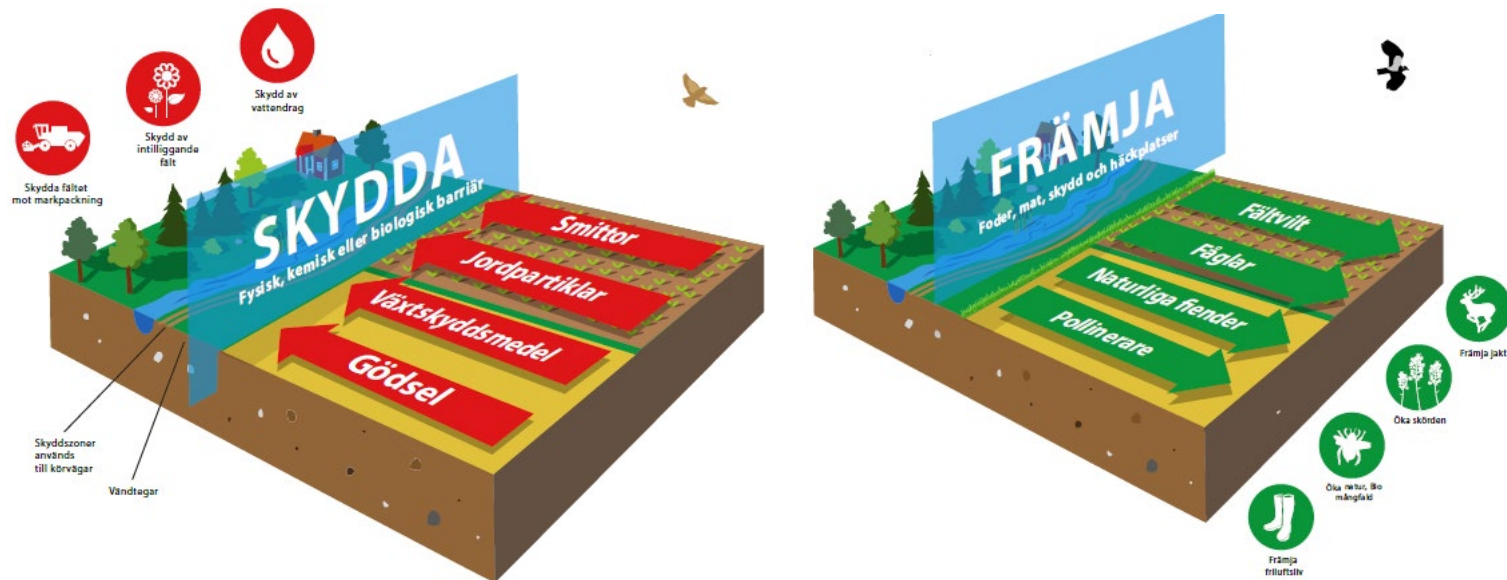

Illustration. H.von Corswant

SamZon projektpartners & referensgrupp

LANTBRUKARNAS
RIKSFÖRBUND

Frö- och
Oljeväxtodlarna

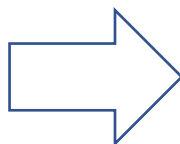
BirdLife
SVERIGE

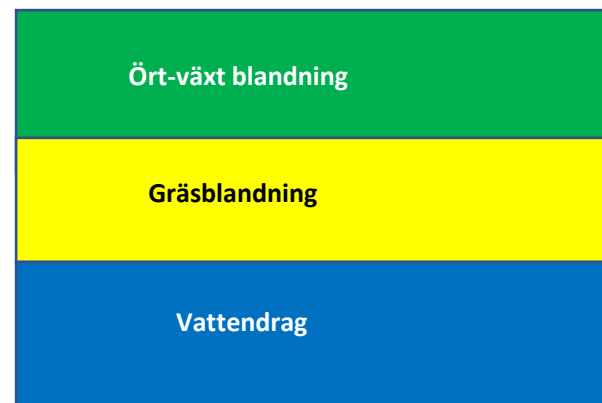
SamZonsprojektet – Idé och vision

Från ett system
med enbart gräs eller barmark

Från teori till praktik

Till ett nytt system som
gynnar mångfalden med
bibehållet skydd för vatten

Utmaningar med SamZonerna

Vad skall man odla

- Skall ge bibehållit skydd mot ytavrinning
- Gynna pollinatörer och andra insekter
- Gynna fältviltet
- Klara konkurrensen från ogräs
- "Överleva" under flera år (3-5 år)

Anläggning och skötsel

- Hur / när skall man etablera växterna
- Skötsel / putsning för att gynna tillväxten
- Skötsel / putsning för att inte skada insekter
- Skötsel för att bibehålla skyddet mot vatten
- Skötsel för att gynna fältviltet

Ekonomi

- Vad kostar olika typer av utsäde
- Vem kan leverera utsäde (fritt från ogräs)
- Kostnad återetablering (när, hur)
- Möjlighet för ekonomiskt stöd

Miljömål och praktiska fördelar

Ett rikt
odlingslandskap

Ett rikt växt- och
djurliv

Ingen övergödning

Giftfri miljö

Grundvatten av god
kvalitet

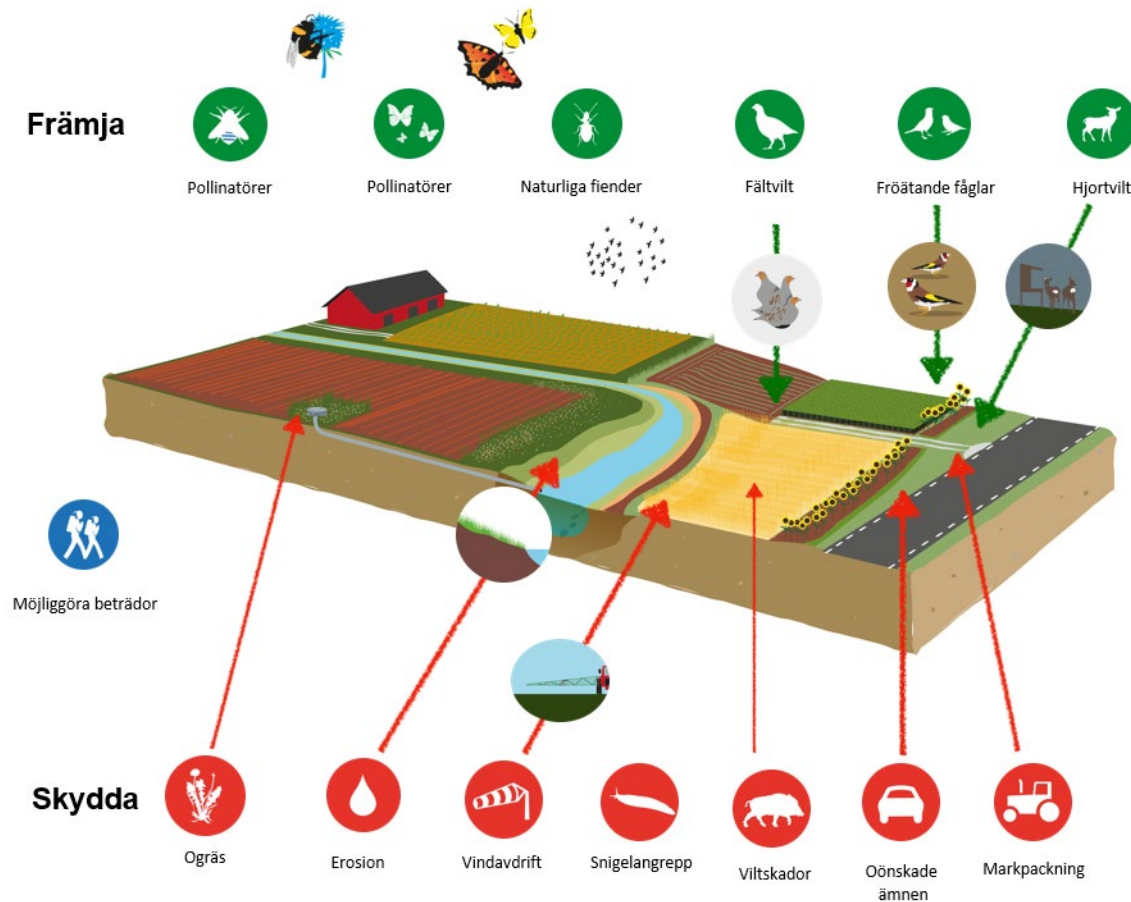
Levande sjöar och
vattendrag

Hav i balans samt
levande kust och
skärgård

Sveriges 16 miljökvalitetsmål (7)
.... **producera mat & biobränsle**

Mångfunktionalitet – utifrån landskap och mål

Praktiska behov:

- Undvika markpackning på fält
- Körväg
- Förbättra arrondering
- Vägsalt-Vägnedskräpning
- Tomtnära fält
- Synliggöra fältbrunnar
- Skydda mot ogrässpridning
- Friluftsliv - beträdor

Hur förhindra läckage av växtnäring

Flerårig blandning

Baljväxter och andra örter inget hinder för dess funktion

Skörd av skyddszonen

Minskar mängden biomassa som kan läcka fosfor under vintern

Minskar ackumulationen av fosfor i skyddszonen över tid som kan ge ökade förluster på sikt

Minskad risk för sorkar som kan kortsluta fosfortransporten?

Fiaeklof.blogg.se

Skyddszon för minskade fosforförluster

Skydd mot erosion och jordburen transport av fosfor från fältet

Skydd mot erosion längs dikeskant och mot gödselspill

Effekt på läckage av kväve och fosfor via dränering är marginell

POLLINATION

En livsviktig ekosystemtjänst

Ola Jennersten
Ola.jennersten@wwf.se
Världsnaturfonden WWF

Exempel på arter i blandningarna

Bovete

Gul sötväppling

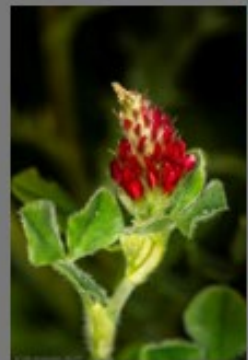
Fodervicker

Solros

Perserklöver

Blodklöver

Rödklöver

© Ola Jennersten

Fenologi

Vår

Sommar

Höst

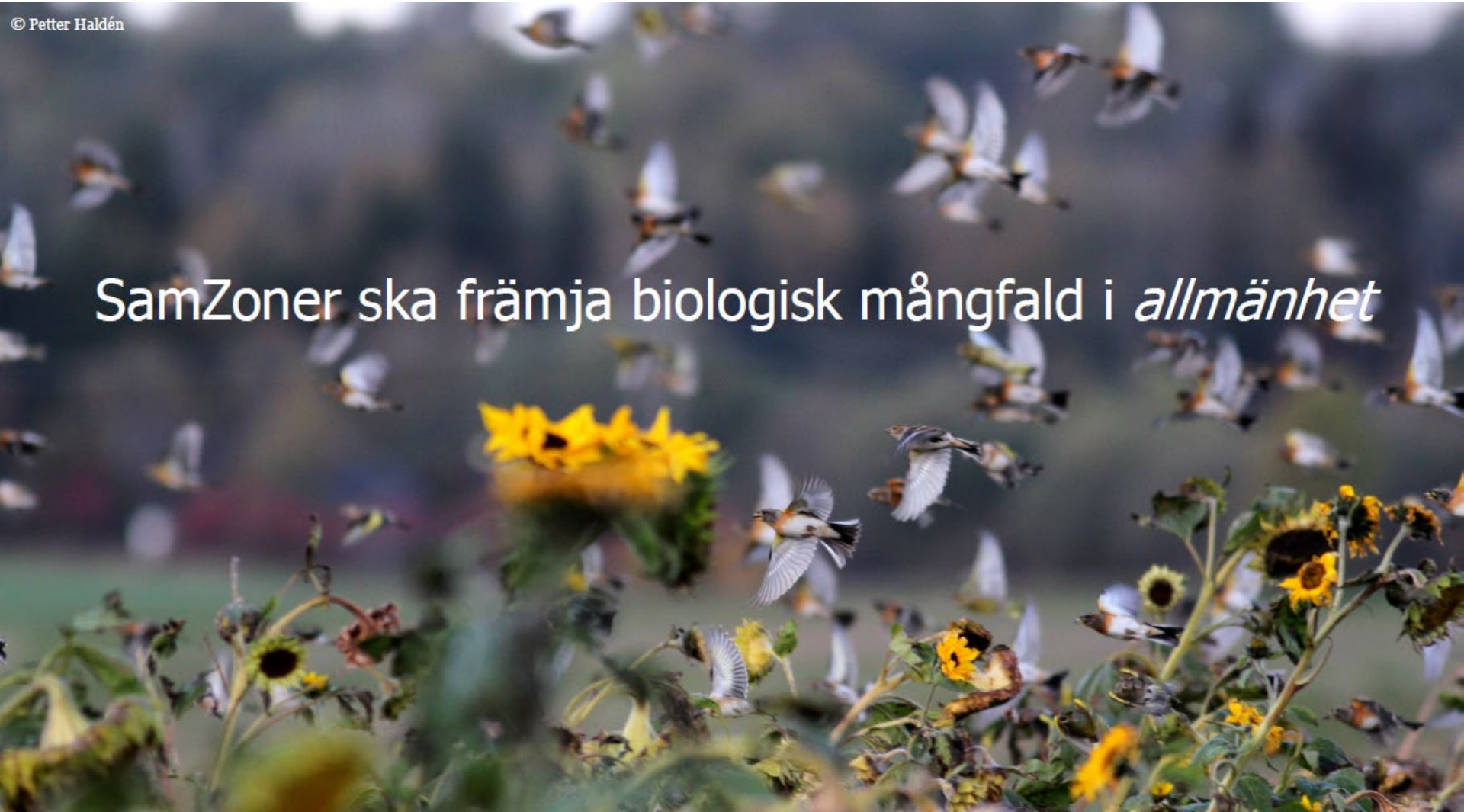
Tillgång till foder hela säsongen

SamZoner ska vara till glädje för bonden!

© Petter Haldén

SamZoner ska främja biologisk mångfald i *allmänhet*

SamZoner ska främja ekosystemtjänster i *synnerhet*

Klöverhumla pollinerar rödklöver

Ekosystemtjänster är den biologiska mångfald som är till nytta* för lantbruket/mänskligheten

* nutida betydelse = ger ekonomisk tillväxt

Fleråriga blommande SamZoner

© Petter Haldén

Huvudfunktion	Pollen och nektar åt pollinerare	Pollen och nektar åt pollinerare	Skydd åt fältvilt	Skydd åt fältvilt
Andra funktioner	Viltbete, Biobränsle, Naturliga fiender till skadegörare	Viltbete, Biobränsle, Naturliga fiender till skadegörare	Pollen/nektar, Fågelfrö, Brunnar	Pollen/nektar, Viltbete, Brunnar
Fröblandning (kg/ha)	Fröblandning 1 Vallbaljväxter+ billig ört. 0,5 kg tidig rödklöver, 0,5 kg sen rödklöver, 2 kg vitklöver, 2 kg käringtand, 1 kg gul sötväppling, 1 kg kummin, 1 kg cikoria	Fröblandning 2 Vallbaljväxter + ört + gräs . 0,5 kg tidig rödklöver, 0,5 kg sen rödklöver, (1 kg alsikeklöver), 1 kg vitklöver, 1 kg käringtand, 1 kg gul sötväppling, 1 kg kummin, 1 kg cikoria, 2,5 kg ängssvingel, 2,5 kg rödsvingel.	Fröblandning 5 Cikoria 2 kg i renbestånd.	Fröblandning 6 <u>Getärt</u> 20 kg i renbestånd.
Utsädesmängd	10 kg/ha	15 kg/ha	2 kg/ha	20 kg/ha
Pris (kr/ha)	990	850	300	2200

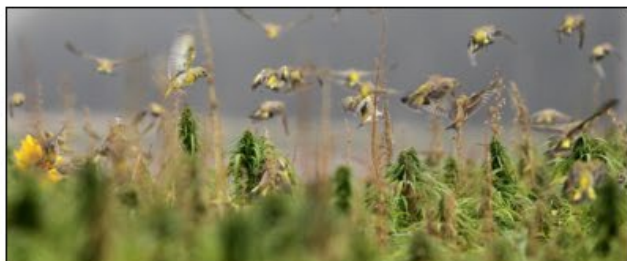
Fleråriga gräsdominerade SamZoner

© Petter Haldén

Huvudfunktion	Körväg/vändteg (hårt slitage)	Körväg/vändteg (lågt slitage)	Övervintring för jordlöpare (skalbaggsås)	Viltskydd Grön barriär
Andra funktioner	Beträda, Mot vägsalt	Pollinerare, Beträda	Viltskydd, Grön barriär	Biobränsle
Fröblandning (kg/ha)	Fröblandning 7 20 kg ängsgröe + 5 kg rödsvingel + 1 kg vitklöver	Fröblandning 8 4 kg ängssvingel + 4 kg rödsvingel + 0,5 kg vitklöver + 0,5 kg rödklöver	Fröblandning 9 7,5 kg hundäxing + 7,5 kg timotej + 5 kg rödsvingel + 5 kg rörsvingel	Fröblandning 10 Rörflen
Utsädesmängd	25 kg/ha	9 kg/ha	25 kg/ha	15 kg/ha
Pris (kr/ha)	825	450	1025	1500

Ettåriga örtdominerade SamZoner

© Petter Haldén

Huvudfunktion	Pollen/nektar åt pollinerare	Mat åt insekter och fåglar hela året	Fågelfrö	Fågelfrö
Andra funktioner		Viltbete/viltskydd	Viltskydd	Viltskydd
Fröblandning (kg/ha)	Fröblandning 12 Ettårig pollen/nektar Honungsört 3 kg + perserklöver 3 kg + blodklöver 3 kg + bovete 15 kg	Fröblandning 13 Fågelört (Bumblebird mix), 40 kg vårrågvete, 40 kg vårkorn, 6 kg bovete, 6 kg oljelin, 1 kg honungsört, 1 kg perserklöver, & 1 kg solros.	Fröblandning 15 Solros	Fröbl. 16 Fröhampa
Utsädesmängd	24 kg/ha	95 kg/ha	10 kg/ha	25 kg/ha
Pris (kr/ha)	750	1080	1000	2500

Blommande brunnar – en innovation från
Martin Andersson, Södergård en av OiB pilotgårdar

Varför fortsätter jag med blommande zoner kring brunnar?

- Minskar risken för kemikalier i vattendragen
- Minskar totalbehovet av kemikalier i fältet.
- Avkörda/skadade brunnslock är historia
- Mindre yt-erosion ner i brunnarna, mindre att rensa
- Man har lättare att se sina brunnar i fält
- Vi har fått mer fältvilt på åkrarna. Rådjur, hare, fasan och rapphöns
- Har skapat "fikastopp" för pollinerare på utflykt!

Intill löken odlas SamZoner
ger stabilitet, minskar slirning

Gynna pollinerarna, Fredrik Ohlsson, Norregården

Jag använder en kombination av blommande kantzoner och svarta zoner för att hindra ogrässpreading, Fredrik Ohlsson, Norregården Odling i Balans

Kort gräs – vildsvin

Fredrik Ohlsson, Norregården

Foto, Fredrik Ohlsson

Foto. Hans Jonsson

Bearbetade flera gånger med Rapiden i grässvålen,
sådde sen in en blommande kantzon med gott resultat.

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Skalbaggsås gynnar naturliga fiender, Hidinge gård

SamZoner etableras som vallfrö

- Gårdens stolthet! Kärlek + omsorg!
- Så i vårbruk
- Bekämpa ogräs mekaniskt vid sådd
- Välta efter sådd
- Stora + små frön kan vara utmaning
- Knepigt? Kolla med maskinstation

Putsning/skörd av SamZoner

Fördelar

- "Dödar" ettåriga växter – inget frö (= bra)
- Fleråriga växter blommar om (= bra)
- Rotogräs bekämpas
- Putsa/skörd efter blomning (ca 1-15 juli)
- Skörda bäst men svårast

Olika är bra!

- Variation inom & mellan gårdar
- Putsa/skörd halva blomremsan (vilken?)
- Putsa/skörd olika tider på året
- Anpassa efter gården/platsen
- Första året viktigast mot ogräs

Risker

- Tar bort skydd för fåltvilt
- Pollen- och nektarresurs för pollinatörer?
- Värdväxter för insekter?

© Petter Haldén

Skåne

Hela Sverige Blommar

Ett samarbetsprojekt för gladare pollinatörer

+ Flera
Länsstyrelser

Och flera kommer vara med 2021

Hela Sverige Blommar 2021!

-
- **Mattias Hammarstedt, HIR Skåne, projektledare Skåne och nationellt:** mattias.hammarstedt@hushallningssallskapet.se 010-476 22 78
  - **Petter Haldén HS Konsult Uppsala/Stockholm**
petter.halden@hush.se 070-338 55 58
  - **Louise Lejon, Hushållningssällskapet Östergötland**
louise.lejon@hushallningssallskapet.se 0723-85 12 56
  - **Hanna Johansson, Hushållningssällskapet Västra (Västergötland, Dalsland och Bohuslän)**
hanna.johansson@hushallningssallskapet.se 0521-72 55 28
  - **Daniel Hedeås, Hushållningssällskapet Västra (Värmland)**
daniel.hedeas@hushallningssallskapet.se 070-829 19 94
  - **Lovisa Bergkvist, Hushållningssällskapet Kalmar, Kronoberg, Blekinge**
lovisa.bergkvist@hushallningssallskapet.se 0701-48 81 49
  - **Sara Bergström-Nilsson, Hushållningssällskapet Halland**
sara.nilsson@hushallningssallskapet.se 0730-46 93 18
  - **Richard Eriksson, HS Konsult Södermanland/Västmanland**
richard.eriksson@hush.se 072-402 12 35
  - **Henrik Nätterlund, HS Konsult Örebro**
henrik.natterlund@hush.se 0702-381 10 82
  - **Benjamin Bollhöner, Hushållningssällskapet Norrbotten-Västerbotten**
benjamin.bollhoner@hushallningssallskapet.se 070-101 56 50
  - **Anna Dencker, Hushållningssällskapet Jämtland**
anna.dencker@hushallningssallskapet.se 070-284 48 38

Vi letar samarbetspartners!

Vad har projektet inspirerat och initierat?

- Vi har visat att det fungerar! Mkt nytta på liten yta – klimatsmart!
  - Hela Sverige blommar – *all inclusive*
  - Fröblandningar
  - Konceptodling
  - Intresse från många håll:
    - Ex. Lunds stift delar ut två fröblandningar till sina arrendatorer
- ENTREPRENADARBETEN
  - FRÖAFFÄREN
  - ÖKAT KONSUMENTINTRESSE
-
- Erfarenhetsbank - grund till Greppa Mångfald
  - Ändrat regelverk (putsningsförbudet mellan 1 april-sista juni)
  - Nya forskningsstudier, artblandningar, nyttodjur, mfl.
  - Nya samarbeten, Kemi, Naturvårdsverket, Jordbruksverket mfl.
- RÅDGIVNINGSAFFÄREN

*Om det finns svåra ogräs typ
Renkavle får man flytta
SamZonen tidigare än man tänkt
Ebbe Persson, Egonsborg*

*Om det är mycket ogräs,
rekommenderar jag en
falsk såbädd innan sådd.
Helen Strandroth,
Bottorp*

*Jag lämnar yttervarvet
vid slåttern till bin och
andra pollinerare.
Gunnar Bergstrand
Fårdala*

*Viktigt att det finns blommor
och mat till bina hela
säsongen från april-augusti.
Eric Wallin, Västrabygård*

*Jag sår SamZonerna med
Väderstad Spirit,
fungerar jättebra. Peter
Malmström, Broby*

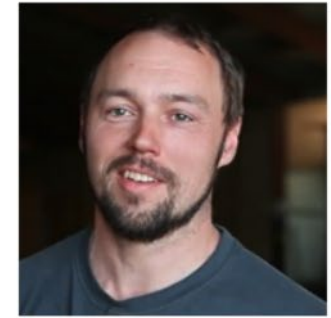
*Vi satsar på så blommande
zoner nu. Vi har lärt oss var
och hur vi ska anlägga dom.
Per Nordmark, Södervidinge*

Det fungerar! 6 lantbrukare berättar

<https://www.youtube.com/watch?v=IKgtnmVR9eM&feature=youtu.be>

SamZoner

Framtagning av fröblandningar

Annika Nilsson, Lantmännen

Lantmännens fröblandningar

Flerårig Örtzon

Perenn blandning och en variant av SamZon mix (2).

- 15% Honungsört
- 13% Kärtingand
- 12% Cikoria
- 10% Rödklöver SW Ares
- 20% Vitklöver SW Hebe
- 30% Rödsvingel Rubin

Godkänd i eko- odling och som blommande träda i EFA- stödet

Viterra Mångfaldzon

Ettårig blandning och en variant av SamZon mix (12). Nytt förbättrat recept 2021.

- 28% Honungsört
- 32% Persisk klöver
- 29% Blodklöver
- 10% Bovete
- 1% Solros

Godkänd mellangröda och blommande träda i EFA- stödet.

Viterra Raps

Ettårig blandning utan korsblommiga arter. Passar i en växtföljd med raps.

- 53% Honungsört
- 23% Lin
- 15,5% Persisk klöver
- 8,5% Bersemklöver

Godkänd i eko- odling. Blommande träda och mellangröda i EFA- stödet.

Vad är det för mjöl i påsen?

Vårt Kärnvetemjöl är malt och siktat på höstvet i vår Malmökvam. Eftersom vi bara använder den innersta delen av kärnan får mjölet en mild smak som passar för både mat och bak.

— MATLAGNING — REDNINGAR — BRÖD
— BULLAR — MJUKA KAKOR — HÅRDA KAKOR

KLIMAT & NATUR

Lantmännens program för framtidens jordbruk

Tack för att du investerar i framtidens jordbruk!

Små bidrag kan ge stor effekt när vi tillsammans drar åt samma håll. 2015 bestämde vi oss för att göra verklig skillnad och tillsammans med våra ägare, svenska bönder, påbörjade vi resan att ställa om vår odling. Så när du väljer detta mjöl ser du till så att vi kan odla mer vete med hållbara metoder. Och medan du fokuserar på bakningen, fortsätter vi utveckla vårt odlingsprogram för att ytterligare minska klimatpåverkan och gynna den biologiska mångfalden. Tillsammans tar vi ansvar från jord till bord.

Följ resan och läs mer om vårt odlingsprogram:
lantmannen.se/klimat&natur

30%
lägre klimat-
påverkan*

Några saker vi gör nu för att:

Minska klimatpåverkan
Fossilfria bränslen på gården
Klimatsmart mineralgödsel
Precisionsodling med GPS-teknik

Gynna biologisk mångfald
Lökrutor på åkern
Blommande zoner på åkern

*Enligt rapporten "Klimatpåverkan i jordbruket 2015"

Blommande kantzoner ger ökad biologisk mångfald

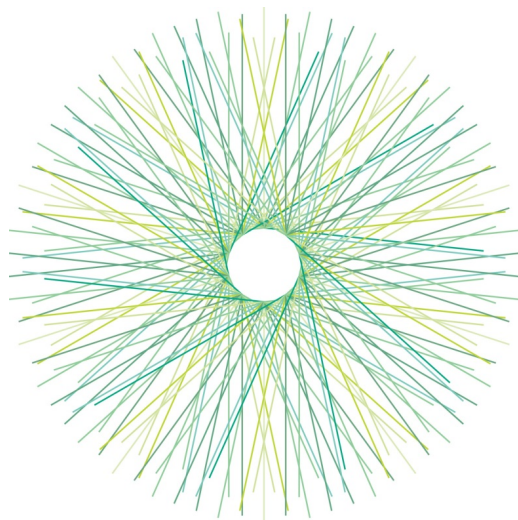

Claes Johansson

 Lantmännen

*Odling
i balans*

Finansierat inom EIP-Agri, Landsbygdsprogrammet

eip-agri
AGRICULTURE & INNOVATION

Europeiska jordbruksfonden för
landsbygdsutveckling: Europa
investerar i landsbygdsområden

Hushållnings
sällskapet

VÄXTråd

Lantmännen

Svenskt
Växtskydd